

a čtvrtého pokolení“ – trestán za hřích rodičů a prarodičů. Zanechá studií a vrací se na zděděný statek s touhou stát se sedlákem a přitom ve svých spoluobčanech budí vědomí odpovědnosti za obec a národ. Několik prohraných střetnutí se soukromníky a přízemně uvažujícími sousedy zlomí jeho odhodlání. Odchází do Prahy studovat medicínu a utěšuje se představou, že si venkovský lid pomůže nakonec sám, že se jednou probudí k účasti na národním životě a postaví se do jeho čela.

Spojením prvku románového a kronikářského, publicistického a beletristického, uplatněním nářečí a národopisného detailu obohatilo toto Herbenovo dílo látkový i tvarový obzor venkovského románu. Uvedlo do něho jako hrdinu lidové společnosti – „mravenišť“ – a vědomí pevných zákonitostí, jež určují běh lidských věcí a drtí jedince, kteří se jim svým jednáním jakkoli protíví. Tíha nevolnosti a sobectví se v kronice demonstruje na celé galerii zmařených osudů. Mezi nimi zvláštní básnickou podmanivostí vynikají příběhy pojaté jako volné variace na lidovou baladu nebo připomínající moderní baladu sociální.

František Herites

/ 1851 - 1929 /

Prozaik a fejetonista, příslušník lumírovské generace. Autor maloměstských žánrových obrázků.

Narodil se 27. 2. 1851 ve Vodňanech jako syn lékárníka. Po absolvování pražského gymnázia studoval farmacii v Praze a ve Štýrském Hradci; tam, v Rožnově, v Netolicích a v Praze působil jako lékárnický praktikant. V r. 1883 převzal vedení otcovy lékárny a žil v rodišti do r. 1896, kdy zadlužený podnik a rodný dům musily být prodány. V Praze byl sekretářem lékárnického grémia a redaktorem jeho časopisu. V l. 1903–14 redigoval časopis *Máj* a pracoval ve stejnojmenném vydavatelství. Podnikl cestu do Itálie, do Dalmácie, v r. 1893 pobyl delší čas jako novinář v Americe. Poslední léta žil střídavě ve Vodňanech a v Praze, kde zemřel 19. 1. 1929.

Heritesovo literární zaměření určil dlouholetý pobyt na malém městě, jehož způsob života důvěrně poznal. Po prvotínách z italského prostředí (*Arabesky a kresby*, 1880, 1883) se hlavní náplní jeho tvorby stala žánrová drobnokresba tohoto úzce omezeného světa. Jeho hrdiny bývají často malí úředníci zápasící s těžce ukrývanou bídou, jindy autor líčí úpadek a rozvrat starých zámožných rodin, existenční ztroskotání jejich členů. Vidí přízemnost a neutěšenost rodinných i společenských poměrů, nastavuje zrcadlo maloměstskému egoismu, ziskuchtivosti, předsudkům, duševní omezenosti a pokrytectví, soudí i národní vlažnost (*Psáno pod čáru*, 1885; *Maloměstské humoresky*, 1885–86). Jeho prózy jsou většinou popisné, dějově rozvržené

a v kresbě postav manýrovité, opakují se v nich stereotypní situace, motivy a zápletky. Heritesovu vyprávěčskému typu vyhovují spíš malé črty, obrázky, fejetony než rozsáhlejší práce. Jeho dílo souvisí s realistickým proudem české prózy, pro svou malou uměleckou objektivnost a náročnost však zůstává na jeho okraji.

Nejzdařilejší autorovou prací je novela *Tajemství strýce Josefa* (č. 1882), v níž hojně čerpal z rodinné tradice. V postavě mladého lékárníka Josefa Pernera, který obětuje své vědecké ambice záchráně ohroženého rodinného jmění a nakonec tragicky podlehne epidemii cholery, zachytil spisovatel portrét a osudy jednoho ze svých předků. Také ostatní figurky a postavy, v nichž je patrná snaha o přesnější a důkladnější charakteristiku (staří pěstouni strýce Josefa, vlastenecký páter Tomáš, rodina Krónova aj.), mají reálné modely a předlohy v příslušnících autorova rozvětveného rodu a v jejich přátelích. Dílo postihuje mentalitu, názory a životní styl tří generací na českém malém městě z počátku 19. století. – Životopisný význam mají *Vodňanské vzpomínky* (1904), v nichž Herites vypravuje o studentském mládí, ovlivněném vlasteneckým nadšením 60. let, o svých literárních počátcích (r. 1871 spoluredigoval almanach Anemónky, kde poprvé publikoval J. Vrchlický) a hlavně o básnících O. Mokrém a J. Zeyevovi, s nimiž se přátelsky stýkal.

Ignát Herrmann

/ 1854 - 1935 /

Novinář, humorista, autor zábavné četby, soustředěný k žánrově kresbě městského prostředí a drobného člověka; toho ve své beletrii nazírá někdy kriticky, častěji oslavně, ve svém vrcholném díle i tragicky.

Byl třinácté dítě rodičů, kteří se vydali hledat štěstí do Ameriky, ale stesk po domově je záhy přivedl zpátky. Otec po podnikatelském nezdaru v Horním Mlýně u Chotěboře (tam se narodil Ignát 12. 8. 1854) zakotvil jako advokátní písař v Hradci Králové. Když Herrmann neprojevil dost chuti dostudovat na tamní reálce, byl poslán na učení do Prahy, kde starší bratr studoval práva. S ním také kupecký učeň začal pronikat do společnosti spisovatelů a novinářů. Kolik trpkosti a houževnatosti bylo v muži, který se od kupeckého pultu vyšinul mezi známé beletristy, pozná jen čtenář osobních dopisů mladého Herrmanna. V zrcadle pozdějších vzpomínek (*Blednoucí obrázky; Před padesáti lety; O živých, o mrtvých*) se všechno jevilo lehčí a snazší. Ty už psal autor, který vzpomínal, aby sebe i jiné potěšil a pobavil.